

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (astotā palāta)

2024. gada 25. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Pamatlēmums 2005/212/TI – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskācija – 1. panta trešais ievilkums – Jēdziens “rīks” – 2. panta 1. punkts – Dalībvalstu pienākums veikt pasākumus, kas ļauj konfiscēt kriminālpārkāpuma rīkus – Transporta līdzeklis, kas izmantots akcīzes preču bez nodokļa markas pārvadāšanai, pārkāpjot likumu

Lietā C-722/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar lēmumu, kas pieņemts 2022. gada 22. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 24. novembrī, lietā, kuru ierosinājusi

Sofiyski gradski sad,

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs N. Pisarra [*N. Piçarra*] (referents), tiesneši N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- Grieķijas valdības vārdā – *L. Kotroni*, *A. Magrippi* un *E. Tsaousi*, pārstāvji,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *S. Grünheid* un *I. Zaloguin*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Pamatlēmuma 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju (OV 2005, L 68, 49. lpp.) 1. panta trešo ievilkumu un 2. pantu.
- 2 Šis lūgums iesniegts pēc tiesas pašas ierosmes iesāktā tiesvedībā jautājumā par tādu transportlīdzekļu konfiskāciju, ko organizēta noziedzīga grupējuma konkrēti locekļi – kuru notiesāšana ir kļuvusi galīga – izmantojuši akcīzes preču bez nodokļa markas pārvadāšanai, pārkāpjot likumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Pamatlēmuma 2005/212 1. un 10. apsvērumi ir izteikti šādi:

“(1) Galvenais organizētas pārrobežu noziedzības virzītājspēks ir finansiāli ieguvumi. Tādēļ, lai gūtu rezultātus, visiem mēģinājumiem novērst un apkarot tādus noziegumus jākoncentrējas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu meklēšanu, iesaldēšanu, arestēšanu un konfiskāciju. Tomēr to *inter alia* apgrūtina atšķirības dalībvalstu tiesību aktos, kas pieņemti šajā jomā.

[..]

(10) Šā pamatlēmuma mērķis ir nodrošināt, lai visās dalībvalstīs būtu efektīvi likumi, kas reglamentē noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju, *inter alia* attiecībā uz pierādīšanas pienākumu, kas attiecas uz tādas personas īpašumā esošu aktīvu avotu, kura ir notiesāta par nodarījumu, kas saistīts ar organizētu noziedzību. [..]”
- 4 Šī pamatlēmuma 1. panta “Definīcijas” ceturtajā ievilkumā ir noteikts:

“Šajā pamatlēmumā:

[..]

– “nozieguma rīki” ir jebkāds īpašums, kas jebkā, pilnīgi vai daļēji izmantots vai ko paredzēts izmantot, lai izdarītu noziedzīgu nodarījumu vai noziedzīgus nodarījumus.”
- 5 Minētā pamatlēmuma 2. panta “Konfiskācija” 1. punktā ir noteikts:

“Katra dalībvalsts veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai tā varētu pilnībā vai daļēji konfiscēt nozieguma rīkus un līdzekļus, kas iegūti no noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem sods ir brīvības atņemšana uz laiku, kas ilgāks par vienu gadu, vai arī konfiscēt īpašumu, kura vērtība atbilst šādu līdzekļu vērtībai.”
- 6 Šī paša pamatlēmuma 4. pantā “Tiesiskas aizsardzības līdzekļi” ir noteikts:

“Katra dalībvalsts veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka ieinteresētām pusēm, ko skar 2. un 3. pantā paredzētie pasākumi, ir pieejami efektīvi tiesiskas aizsardzības līdzekļi, lai sargātu to tiesības.”

7 Pamatlēmuma 2005/212 5. pantā “Aizsardzības pasākumi” ir noteikts:

“Šis pamatlēmums negroza pienākumu ievērot pamattiesības un pamatprincipus, jo īpaši ietverot nevainīguma prezumpciju, kā paredzēts Līguma par Eiropas Savienību 6. pantā.”

Bulgārijas tiesības

8 1968. gada 1. maija *Nakazatelen kodeks* (Kriminālkodekss; 1968. gada 2. aprīļa *DV* Nr. 26), redakcijā, kas piemērojama faktiem pamatlietā (2011. gada 5. augusta *DV* Nr. 60; turpmāk tekstā – “*NK*”), 53. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts:

“Neatkarīgi no kriminālatbildības par labu valstij konfiscē:

a) mantu, kas pieder vainīgajai personai un ir paredzēta vai izmantota tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanai;

[..]”

9 Saskaņā ar *NK* 234. panta 1. punktu un 2. punkta 3. apakšpunktu, ja pārkāpuma priekšmets ir saistīts ar nozīmīgu apjomu, akcīzes preču bez nodokļa markas glabāšana, pārkāpjot likumu, tiek sodīta ar brīvības atņemšanu uz diviem līdz astoņiem gadiem un aizliegumu strādāt konkrētās profesijās vai veikt konkrētu darbību.

10 Atbilstoši *NK* 321. panta 2. punktam un 3. punkta 2. apakšpunktam dalība organizētā noziedzīgā grupējumā peļņas gūšanas nolūkā tiek sodīta ar brīvības atņemšanu uz trīs līdz desmit gadiem.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

11 AP, BP, OP un PG atbilstoši *NK* 321. panta 3. punkta 2. apakšpunktam tika piespriesta brīvības atņemšana: uz trim gadiem pirmajam, uz vienu gadu – otrajam un trešajam un uz sešiem mēnešiem – pēdējam par to, ka laikā no 2011. gada augusta līdz 2012. gada jūnijam tie piedalījušies organizētā noziedzīgā grupējumā, kurš peļņas nolūkos izdarījis *NK* 234. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus.

12 Šajā organizētā noziedzīgā grupā AP, BP un GV 2011. gada 20. augustā Bulgārijā iegādājās transportlīdzekli – vilcēju, ar kuru OP 2011. gada 21. augustā aizbrauca uz Grieķiju un kuram OP pievienoja ar cigarešu paciņām piekrautu piekabi 2,348 miljonu Bulgārijas levu (BGN) vērtībā (apmēram 1,2 miljoni euro) bez nodokļa markas. Pēc tam 2011. gada 23. augustā OP ar šo transportlīdzekli devās uz Varnu (Bulgārija), kur šī krava tika izkrauta noliktavā. Policija 2011. gada 24. augustā minēto kravu konfiscēja. Par šo pārkāpumu AP, BP, OP un GV, pamatojoties uz *NK* 234. panta 2. punkta 3. apakšpunktu, tika piespriesti brīvības atņemšanas sodi: viens gads un vienpadsmit mēneši pirmajam, viens gads otrajam un trešajam un četri gadi – pēdējam.

13 Šajā kontekstā *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija), kas ir iesniedzējtiesa, pēc savas ierosmes uzsāka procedūru, lai noteiktu, kas notiks ar pierādījumiem, kuri iegūti kriminālprocesā, kurā tika pasludināti šī sprieduma 11. un 12. punktā minētie notiesājošie spriedumi, kas ir kļuvuši

galīgi. Šī tiesa it īpaši vēlas noskaidrot, vai vilcējs un piekabe, ar kuriem cigarešu paciņu bez nodokļa markas krava tika transportēta no Grieķijas uz Bulgāriju, tika izmantota kā noziedzīga nodarījuma “rīks” Pamatlēmuma 2005/212 1. panta trešā ievilkuma izpratnē.

- 14 Minētā tiesa norāda, pirmkārt, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā kā noziedzīgs nodarījums tiek kvalificēta akcīzes preču bez nodokļa markas glabāšana, bet ne šo preču pārvadāšana. Otrkārt, tā norāda, ka *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) 2013. gada 18. decembra interpretējošajā nolēmumā Nr. 2/13 ir uzskatījusi, ka transportlīdzeklis vai pārvadāšanas līdzeklis, kurā atrastas akcīzes preces bez nodokļa markas, uz kurām attiecas *NK 234*. pants, nav šī pārkāpuma rīks un tāpēc nevar tikt konfiscēts saskaņā ar *NK 53*. panta 1. punkta a) apakšpunktu.
- 15 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka glabāšana ir faktiskā vara, kas tiek īstenota attiecībā uz šādām precēm, un ka to transportēšana ir šīs varas izpausme. Līdz ar to tā uzskata, ka pamatlietā aplūkojamais vilcējs un piekabe tika izmantoti kā tāda noziedzīga nodarījuma “rīks”, kas ietver “ievērojama daudzuma” cigarešu paciņu bez nodokļa markas glabāšanu.
- 16 Šādos apstākļos *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai ar Pamatlēmuma 2005/212 2. pantu kopsakarā ar 1. panta trešo ievilkumu ir saderīga tāda valsts likuma interpretācija, saskaņā ar kuru kravas automašīna (vilcējs un piekabe), ko organizētas grupas dalībnieki ir izmantojuši akcīzes preču (cigarešu) bez nodokļa markas glabāšanai un pārvadāšanai lielā apmērā, nav konfiscējama kā nozieguma rīks?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 17 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Pamatlēmuma 2005/212 1. panta trešais ievilkums un 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka transportlīdzeklis, kas tiek izmantots tādu akcīzes preču pārvadāšanai, kurām, pārkāpjot likumu, nav nodokļa markas, ir noziedzīga nodarījuma “rīks”.
- 18 Saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/212 1. panta trešo ievilkumu jēdziens “rīks” ietver “visus priekšmetus, ko izmanto vai ir paredzēts jebkādā veidā izmantot, pilnīgi vai daļēji, lai izdarītu noziedzīgu nodarījumu vai noziedzīgus nodarījumus”.
- 19 Atbilstoši šī pamatlēmuma 2. panta 1. punktam katrs dalībvalsts veic pasākumus, kuri vajadzīgi, lai tā varētu pilnībā vai daļēji konfiscēt nozieguma rīkus un līdzekļus, kas iegūti no noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem sods ir brīvības atņemšana uz laiku, kas ilgāks par vienu gadu, vai arī konfiscēt īpašumu, kura vērtība atbilst šādu līdzekļu vērtībai.
- 20 No šīm tiesību normām, it īpaši no vārdiem “visi priekšmeti” un “jebkādā veidā”, izriet, ka, ciktāl priekšmets tiek izmantots vai to ir paredzēts izmantot, lai izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kas ietilpst šī pamatlēmuma piemērošanas jomā, tas ir šī noziedzīgā nodarījuma “rīks”.
- 21 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietā aplūkotais noziedzīgais nodarījums, kas paredzēts *NK 234*. panta 2. punkta 3. apakšpunktā, proti, liela daudzuma akcīzes preču glabāšana bez nodokļa markas, ir sodāms ar brīvības atņemšanu uz laiku

no diviem līdz astoņiem gadiem. Neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, šis noziedzīgais nodarījums tādējādi var ietilpt Pamatlēmuma 2005/212 piemērošanas jomā saskaņā ar tā 2. panta 1. punktu.

- 22 Līdz ar to, ja transportlīdzeklis “ jebkāda veidā” tiek izmantots šāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, šis transportlīdzeklis ietilpst jēdzienā “rīks” šī pamatlēmuma 1. panta trešā ievilkuma izpratnē, nenoskaidrojot, vai minētais transportlīdzeklis tiek izmantots kā transportlīdzeklis vai kā līdzeklis, ar kuru tiek glabāti vai uzglabāti produkti, kas ir attiecīgā noziedzīgā nodarījuma priekšmets.
- 23 Nemot vērā iesniedzējtiesas jautājumu, ir jāuzsver, ka tāda pamatlēmuma kā Pamatlēmums 2005/212 saistošais raksturs tostarp dalībvalstu tiesām rada pienākumu interpretēt valsts tiesības cik vien iespējams atbilstoši attiecīgā pamatlēmuma tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu. Šis pienākums ir neatņemama LESD sistēmas sastāvdaļa, jo tas ļauj valsts tiesām, īstenojot savu kompetenci, nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tajās iesniegtās lietas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 16. jūnijs, *Pupino*, C-105/03, EU:C:2005:386, 43. punkts, un 2017. gada 29. jūnijs, *Popławski*, C-579/15, EU:C:2017:503, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 24 Atbilstīgas interpretācijas princips tomēr prasa, lai, izvērtējot, kādā mērā ir iespējams piemērot interpretāciju, kas nenovestu pie pamatlēmuma mērķiem pretēja rezultāta, iesniedzējtiesa vajadzības gadījumā ņemtu vērā visas valsts tiesības kopumā. Tomēr šis princips nevar būt pamats valsts tiesību interpretācijai *contra legem* (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 16. jūnijs, *Pupino*, C-105/03, EU:C:2005:386, 47. punkts, un 2016. gada 8. novembris, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, 66. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 25 Proti, valsts tiesas pienākumu – interpretējot un piemērojot attiecīgās valsts tiesību normas, ņemt vērā pamatlēmuma saturu – ierobežo vispārējie tiesību principi, īpaši tiesiskās drošības princips un atpakaļejoša spēka nepieļaujamības princips. Šie principi nepieļauj, ka šāds pienākums, pamatojoties uz pamatlēmumu un neatkarīgi no likuma, kas pieņemts tā īstenošanai, varētu likt noteikt vai pastiprināt to personu kriminālatbildību, kuras izdarījušas pārkāpumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 16. jūnijs, *Pupino*, C-105/03, EU:C:2005:386, 44. un 45. punkts, un 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 26 Ievērojot šos nosacījumus, atbilstīgas interpretācijas pienākums valsts tiesām uzliek pienākumu pēc savas ierosmes nepiemērot jebkādu augstākas instances tiesas veiktu interpretāciju, kas tām būtu saistoša saskaņā ar valsts tiesībām, ja šāda interpretācija nav saderīga ar attiecīgo pamatlēmumu. Tādējādi valsts tiesa nevar pamatoti uzskatīt, ka tā nevar interpretēt valsts tiesību normu atbilstīgi Savienības tiesībām tādēļ vien, ka šī norma pastāvīgi ir tikusi interpretēta ar Savienības tiesībām nesaderīgā veidā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 78. un 79. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 27 Šajā gadījumā jānorāda, pirmkārt, ka Pamatlēmuma 2005/212 normas, par ko ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, neattiecas uz to personu kriminālatbildības apjomu, uz kurām attiecas iespējamais konfiskācijas pasākums, un, otrkārt, ka nozieguma rīku, ar ko izdarīts noziedzīgs nodarījums, konfiskācija par labu valstij saskaņā ar NK 53. panta 1. punktu notiek “neatkarīgi no jebkādas kriminālatbildības”.

- 28 Pamatlietā visos lēmumos par iespējamu konfiskāciju saskaņā ar Pamatlēmuma 2005/212 5. pantu ir jāievēro pamattiesības, it īpaši tiesības uz īpašumu, kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 52. panta 1. punktu. Šāda konfiskācija nevar kaitēt to labticīgo trešo personu tiesībām uz īpašumu, kura nezināja un nevarēja zināt, ka tās īpašums ir ticis izmantots noziedzīga nodarījuma izdarīšanai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2021. gada 14. janvāris, *Okrazhna prokuratura – Haskovo un Apelativna prokuratura – Plovdiv*, C-393/19, EU:C:2021:8, 55. punkts).
- 29 Turklāt Pamatlēmuma 2005/212 4. pantā, lasot to kopsakarā ar Pamattiesību hartas 47. pantu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka personām, kuras skar konfiskācijas pasākums, ir pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, lai aizsargātu viņu tiesības. Šīs personas ir ne tikai tās, kas atzītas par vainīgām noziedzīgā nodarījumā, bet arī trešās personas, kuru īpašumu šis pasākums skar (šajā ziņā skat. spriedumu, 2021. gada 14. janvāris, *Okrazhna prokuratura – Haskovo un Apelativna prokuratura – Plovdiv*, C-393/19, EU:C:2021:8, 60., 61. un 63. punkts).
- 30 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Pamatlēmuma 2005/212 1. panta trešais ievilkums un 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka transportlīdzeklis, kas tiek izmantots tādu akcīzes preču pārvadāšanai, kurām, pārkāpjot likumu, nav nodokļa markas, ir noziedzīga nodarījuma “riks”.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 31 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) nospriež:

Padomes Pamatlēmuma 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju 1. panta trešais ievilkums un 2. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

transportlīdzeklis, kas tiek izmantots tādu akcīzes preču pārvadāšanai, kurām, pārkāpjot likumu, nav nodokļa markas, ir noziedzīga nodarījuma “riks”.

[Paraksti]